

Õiguskantsler

Teie nr

Meie 13.04.2017 nr 6-2/170339/1701635

Relvasoetamisloa ja relvaloa andmist välistavate tervisehäirete loetelu

Austatud [ ]

Täname Teid pöördumise eest, mis puudutas relvasoetamisloa ja relvaloa andmist välistavate tervisehäirete loetelu vastavust põhiseadusele.

Analüüsisime Teie kirjas osundatud määrust ja sellega kehtestatud piirangu tausta põhjalikult. Vastuolu põhiseadusega ei ilmnenu.

[Relvaseaduse](#) § 36 lg 1 p 2 järgi ei anta soetamisluba ega relvaluba füüsilisele isikule, kes on raskekujulise psüühikahäirega. Vabariigi Valitsuse [määruses](#) „Soetamisloa ja relvaloa taotleja tervisekontrolli kord, loa andmist välistavate tervisehäirete loetelu ning tervisetõendi sisu ja vormi nõuded“ on loetletud lubade andmist välistavad psüühika- ja käitumishäired. Määruse § 2 lg 1 p 8 kohaselt on sellisteks häireteks pervasiivsed arenguhäired ja muud rasked lapseas alanud käitumis- ja tundeeluhäired.

Relvaloa taotlemisele piirangute seadmine riivab põhiseaduse § 19 tulenevat õigust vabale eneseteostusele.¹ Loa taotlemise tingimuste kehtestamisel tuleb järgida ka võrdse kohtlemise põhimõtet (põhiseaduse § 12 lg 1). Võrdsuspõhiõigust võib siiski piirata muude oluliste eesmärkide tagamiseks.² Seetõttu ei ole iga erineva kohtlemise puhul tegemist diskrimineerimise keelu rikkumisega.

Relvaloa taotlemisele kehtestatud piirangute eesmärk on inimeste elu ja tervise kaitse, samuti riigi julgeolek ja avalik kord.³ Kõnealuste piirangute eesmärk on hoida ära soetamis- või relvaloa väljastamine inimesele, kes võib relvaga ohustada iseennast või teisi.

Määruses kehtestatud regulatsiooni kohasuse hindamine eeldab valdkondlike eriteadmiste olemasolu. Seetõttu pöördusime erialateadmiste osas Sotsiaalministeeriumi ja Eesti Psühhiaatrite Seltsi poole, kelle arvamused on kokkulangevad.

Eesti Psühhiaatrite Selts [tõi esile](#), et pervasiivse häire puhul on tegemist psüühikahäiretega, mis oma olemuselt tähendavad vastastikuse sotsiaalse mõjutamise ja suhtlemise kvalitatiivset kahjustust, nendega kaasneb sageli tegevusaktiivsuse piiratus, stereotüüpsus ja monotoonne

¹ RKPJKo 23.05.2016, nr [3-4-1-12-13](#), p 26.

² RKÜKo 07.06.2011, nr [3-4-1-12-10](#), p 31.

³ RKPJKo 23.05.2016, nr [3-4-1-12-13](#), p 26.

korduvus. Need normist kvalitatiivselt erinevad hälbed on püsivad, kõigis olukordades ilmnevad tunnused, mis varieeruvad vaid avaldumise intensiivsuse poolest. Sageli, kuigi mitte alati täheldatakse ka üldist kognitiivsete funktsioonide kahjustust. Seisukohas märgiti, et kuna seadusandja on määruse koostamisel üles näidanud selget tahet välistada relva soetamisloa või relvaloa andmine psüühikahäiretega isikutele, kelle reaalsustaju on (erinevatest põhjustest tulenevalt) märkimisväärselt häiritud, tuleks pervasiivse häirega isikutele relva soetamisloa või relvaloa andmine välistada.

Sotsiaalministeerium [selgitas](#), et haiguse ilmnemisel avaldub alati vastastikuste sotsiaalsete mõjustuste kvalitatiivne muutus. Neil juhtudel ilmneb teiste inimeste sotsiaalse tegevuse ja emotsioonide ebaõige hindamine: võimetus reageerida adekvaatselt ümbritsejate emotsioonidele ja/või sotsiaalse situatsiooni muutusele; sotsiaalsete signaalide puudulik kasutamine; käitumises sotsiaalse, emotsionaalse ja kommunikatiivse komponendi nõrk integreeritus. Sotsiaalministeerium ei pidanud neil põhjustel relva soetamisloa ja relvaloa andmist välistavate tervisehäirete loetelu leevendamist võimalikuks

Arvamused esitati abstraktselt ning neis ei ole antud hinnangut konkreetsele juhtumile.

Kuna õiguskantsleri menetlus on samuti abstraktne (s.t ei ole teada konkreetset isikut, kelle õigusi oleks väidetavalt rikutud), saab õiguskantsler lähtuda samuti vaid üldisest kontekstist. Arvestades relva omamisega kaasnevat kõrgendatud ohtu, on vajalik tagada, et isiku taju ning käitumine oleksid igas olukorras adekvaatsed. Tuleb nõustuda, et relva omamine ja kasutamine nõuab väga häid kognitiivseid võimeid, mis tagaksid adekvaatse hinnangu ja käitumise vastuseks välisstiimulitele. Igasugune isiku kognitiivne defitsiit ja iseäranis autismispektri häirega isikutele omased ülal nimetatud püsivad muutused isiksuse struktuuris põhjustavad relva olemasolul kõrge riski selle väärkasutuseks. Õiguskantsleril ei ole alust käesoleval juhul erialaasjatundjate hinnangust kõrvalekaldumiseks. Eelöeldu ei anna põhjust kahelda selles, et piirang on eesmärgi saavutamiseks sobiv, vajalik ning mõõdukas.

Selgitame, et kui mõnele taotlejale keeldutakse tema hinnangul põhjendamatult loa väljastamisest, on võimalik see vaidlustada kohtus. Kohtul on võimalik konkreetse kaebuse alusel kontrollida määruse kooskõla põhiseadusega, võttes arvesse vastava juhtumi asjaolusid (s.h terviseseisundile antud hinnangut).

Loodame, et eeltoodud selgitused on abiks.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise